

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ**

ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ 2024

ΟΔΗΓΟΣ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ

ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ (1)

ΔΙΑΡΚΕΙΑ: 3 ΩΡΕΣ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ: 12 ΙΟΥΝΙΟΥ 2024

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ 2024

ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ (1)

Ημερομηνία και ώρα εξέτασης: Τετάρτη, 12 Ιουνίου 2024

Ωρα: 08:00 - 11:00

Ο ΟΔΗΓΟΣ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΕΙΚΟΣΙ (20) ΣΕΛΙΔΕΣ

Το εξεταστικό δοκίμιο αποτελείται από **ΔΥΟ (2) ΜΕΡΗ**.

Να απαντήσετε σε **ΟΛΑ** τα ερωτήματα.

ΜΕΡΟΣ Α΄: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 70)

Η απόκριση στην τεχνολογική πρόκληση

Η φιλοσοφία και η εκπαίδευση είναι τα σημαντικότερα βέλη που έχουμε στη φαρέτρα μας για να αναχαιτιστούν οι τεχνολογικές απειλές που προβάλλουν. Τούτες δεν είναι ακόμη ορατές στην έγνοια των πολλών, αλλά δεν θα είναι η πρώτη φορά που θα διακρίνουμε με αργοπορία κάποια πυκνά σύννεφα να σκεπάζουν τον οικουμενικό μας ορίζοντα.

Το ίδιο συνέβη και με την κλιματική αλλαγή φερ' ειπείν που εντοπίστηκε ήδη από τη δεκαετία του '70, αλλά κανείς σχεδόν δεν ασχολούνταν μαζί της μέχρι πρόσφατα. *Μόλις το 2008* ψηφίστηκε στη Βρετανία ο πρώτος νόμος στην ιστορία που θέτει δεσμεύσεις σε μια χώρα για τον περιορισμό των αερίων θερμοκηπίου που παράγει. Ωστόσο πλέον το ζήτημα της κλιματικής κρίσης αποτελεί διακηρυγμένη προτεραιότητα παγκόσμιων διαστάσεων: Τα κράτη επιχειρούν να προσαρμοστούν στις ανάγκες της, οι ακαδημαϊκές σχολές εμβαθύνουν στην απειλή της, τα σχολεία διδάσκουν τη διαχείρισή της και η αίσθηση του κατεπείγοντος κυκλώνει πια κάθε τραπέζι γύρω από την οικολογική συζήτηση.

Το ίδιο ρεύμα διεθνούς δράσης θα φορτιστεί κατά την ερμηνεία μας και από την ψηφιακή και γενετική τεχνολογία. Όσο θα γίνονται ορατές στο μέλλον και οι λοιπές απειλητικές διαστάσεις που η τεχνολογία επιφυλάσσει τόσο περισσότερο θα αναζητάμε μια ηθικά βιώσιμη διαχείρισή της. Στον καιρό της κλιματικής αλλαγής, της τεχνητής νοημοσύνης, της βιοτεχνολογίας και της κοσμογονίας που αυτές φέρουν, ο ηθικός προβληματισμός γύρω από την τεχνολογία δεν ήταν ποτέ πιο σημαντικό να καλλιεργηθεί από ό,τι σήμερα. Η παιδεία του 21^{ου} αιώνα καλείται να αναπτύξει μια Φιλοσοφία της Τεχνολογίας, που θα γίνει μέρος μιας σύγχρονης και προοδευτικής εκπαίδευσης – στο πλαίσιο της οποίας ζητούμενο δεν πρέπει επ' ουδενί να είναι η καλλιέργεια ενός τεχνοφοβικού πνεύματος.

Η τεχνολογία δεν είναι ένα πρόβλημα του ανθρώπου. Είναι ένας οντολογικός πυρήνας της φύσης του. Δίχως εκείνη ο ανθρώπινος πολιτισμός δεν θα ξεχώριζε από εκείνον των υπόλοιπων θηλαστικών. Καλούμαστε να ενστερνιστούμε τη σεπτή τεχνολογική μας φύση. Να αξιοποιήσουμε τις αλλαγές που φέρνει.

Οι πολιτείες άλλωστε που θα χάσουν την επαφή τους με την προηγμένη τεχνολογία θα χάσουν τη δυνατότητά τους να αναπτύξουν τον πολιτισμό, την οικονομία και τη φιλοσοφία τους – αφού δεν θα είναι σε θέση να κατανοήσουν τον σύγχρονο κόσμο που τους περιβάλλει. [...]

Στην ψηφιακή εποχή που τώρα ανατέλλει κινούμαστε σε έναν δρόμο διπλής κατεύθυνσης: Από τη μια καλούμαστε να αδράξουμε τις μεγαλειώδεις ευκαιρίες που η τεχνολογία προσφέρει και από την άλλη καλούμαστε να καταστήσουμε *αδρανείς* τους ολικούς της κινδύνους. Τι θα συμβεί στην οικονομική ισχύ των Sapiens* όταν η τεχνητή νοημοσύνη καταλάβει τις πιο πολλές εργασίες μας; Πώς θα επιβιώσει η Δημοκρατία, αν η διανοητική *κρίση* μας μετακομίσει από τον εγκέφαλό μας στα τσιπ σιλικόνης; Πώς θα ελέγξουμε μια τεχνητή νοημοσύνη που θα υπερβαίνει την ανθρώπινη; Και ποια χάσματα ανισότητας ανοίγει ο γενετικός σχεδιασμός ανθρώπων που επιτρέπει η τεχνητή νοημοσύνη;

Η φιλοσοφία και η εκπαίδευση οφείλουν να καταδυθούν και να διευθύνουν την εν λόγω συζήτηση επιστρατεύοντας τις καλύτερες δυνάμεις τους, ώστε να εμβαθύνουν όχι μόνο στο τεχνολογικό φαινόμενο *αλλά και στο τι κόσμο θέλουμε να φτιάξουμε με τις αχανείς δυνατότητές του*. Τούτες είναι που θα διαπλάσουν πιο δυναμικά από καθετί άλλο το ανθρώπινο μέλλον.

Δεν μπορούμε ασφαλώς να φανταστούμε πώς ακριβώς θα είναι αυτό. Όμως το παλιό ρητό ισχύει μέχρι τις μέρες μας: «*Ο μόνος τρόπος για να προβλέψει κανείς το μέλλον είναι να το επινοήσει*». Και ο καλύτερος τρόπος για να επινοήσουμε το μέλλον τώρα, για να αποφύγουμε τις αλγεινές κακοτοπιές και να αδράξουμε τις πλούσιες ευκαιρίες του, είναι η πιο πετυχημένη λύση που η ανθρωπότητα έχει βρει εδώ και χιλιετίες προκειμένου να λύνει τα προβλήματα και να βελτιώνει το μέλλον της: *η λύση της παιδείας*.

* Sapiens (Homo Sapiens): σοφός άνθρωπος

(Απόσπασμα – Διασκευή)

Γιώργος Χατζηβασιλείου, *Φιλοσοφία της τεχνητής νοημοσύνης. Ένα ταξίδι στο μέλλον*, Αθήνα, Διόπτρα, 2023, σσ. 344-347.

A.I. ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ ΚΑΙ ΜΟΡΦΗΣ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 30)

A.I.1. Να γράψετε περίληψη του πιο πάνω κειμένου, έκτασης 120-140 λέξεων. Το κείμενό σας πρόκειται να δημοσιευθεί στην ιστοσελίδα του σχολείου σας.

(μονάδες 8)

Μονάδες περιεχομένου: (6 μονάδες)

Αναμένεται να γίνει αναφορά στα εξής σημεία:

Επικοινωνιακό πλαίσιο: (0,5 μονάδα)

[Συγγραφέας: Γιώργος Χατζηβασιλείου], [Τίτλος: «Η απόκριση στην τεχνολογική πρόκληση»], [Θέμα: Η παιδεία ως λύση στις τεχνολογικές απειλές που προβάλλουν], [Τόπος δημοσίευσης: Βιβλίο *Φιλοσοφία της τεχνητής νοημοσύνης. Ένα ταξίδι στο μέλλον*], [Κειμενικό είδος: Δοκίμιο]

Σημείωση:

Αναφορά σε δύο (2) τουλάχιστον στοιχεία: δίνεται 0,5 μονάδα.

Αναφορά σε ένα (1) στοιχείο: μηδέν (0) μονάδες

1^η παράγραφος

- Η φιλοσοφία και η εκπαίδευση ως μέσα αντιμετώπισης των τεχνολογικών απειλών, που δεν είναι ακόμη ορατές σε όλους.

(0,5 μονάδα)

2^η παράγραφος

- Το πρόβλημα της κλιματικής αλλαγής αποτελεί πλέον προτεραιότητα της πολιτικής των κρατών για ανάληψη μέτρων.

(0,5 μονάδα)

3^η παράγραφος

- Η ψηφιακή και γενετική τεχνολογία προσέλαβαν απειλητικές διαστάσεις.
- Επιβάλλεται η ηθική διαχείριση της τεχνολογίας.
- Ο ρόλος της παιδείας στην ανάπτυξη μιας Φιλοσοφίας της Τεχνολογίας, χωρίς τεχνοφοβικό πνεύμα.

(1,5 μονάδα)

4^η παράγραφος

- Η τεχνολογία είναι σύμφυτη με την ανθρώπινη ύπαρξη.

(0,5 μονάδα)

5^η παράγραφος

- Τα κράτη χωρίς προηγμένη τεχνολογία θα χάσουν τη δυνατότητα ανάπτυξης.

(0,5 μονάδα)

6^η παράγραφος

- Στην ψηφιακή εποχή ο άνθρωπος καλείται να αξιοποιήσει τις ευκαιρίες της τεχνολογίας και να εξουδετερώσει τους κινδύνους.
- Προβληματισμός για τις ανεξέλεγκτες δυνάμεις της.

(1 μονάδα)

7^η παράγραφος

- Η φιλοσοφία και η εκπαίδευση επιστρατεύονται για να διαμορφώσουν το πλαίσιο ανάπτυξης της τεχνολογίας και να καθορίσουν ανάλογα το ανθρώπινο μέλλον.

(0,5 μονάδα)

8^η παράγραφος

- Ο καλύτερος τρόπος για να επινοήσουμε ένα μέλλον χωρίς προβλήματα και με δυνατότητα αξιοποίησης των ευκαιριών που παρέχει η τεχνολογία είναι η παιδεία.

(0,5 μονάδα)

Μονάδες Δομής – Έκφρασης: 2 μονάδες

- Χρήση συνδετικών λέξεων – αλληλουχία – συλλογιστική του κειμένου. Αν απλώς αντιγράφονται σημεία του κειμένου και αραδιάζονται ασύνδετα, δίνονται για τη δομή: **0 μονάδες**.
- Για απλή αντιγραφή, χωρίς τη χρήση διαρθρωτικών λέξεων: αφαιρούνται **4 μονάδες**.
- Χρήση κατάλληλου λεξιλογίου, έκφραση – σύνταξη.
- Υπέρβαση ορίου λέξεων (πέραν των 180): αφαιρείται **1 μονάδα**.
- Πέραν των 200 λέξεων αφαιρούνται **4 μονάδες**.

A.I.2. Να αναγνωρίσετε **έναν (1)** τρόπο πειθούς και **ένα (1)** αντίστοιχο μέσο πειθούς που χρησιμοποιεί ο συγγραφέας στην τελευταία παράγραφο του κειμένου. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας.

(μονάδες 4)

Τρόπος πειθούς (2 μονάδες)	Μέσα πειθούς (1 μονάδα)	Τεκμηρίωση (1 μονάδα)
1. Επίκληση στην αυθεντία	-Χρήση ρητού	«Όμως το παλιό ρητό ισχύει μέχρι τις μέρες μας: “Ο μόνος τρόπος για να προβλέψει κανείς το μέλλον είναι να το επινοήσει”.»
2. Επίκληση στο συναίσθημα	- Συναισθηματικά φορτισμένος λόγος/ χρήση μεταφορικού λόγου	-«για να αποφύγουμε τις αλγεινές κακοτοπιές» -«να αδράξουμε τις πλούσιες ευκαιρίες του»
3. Επίκληση στη λογική	Επιχείρημα (0,5+0,5) -πρόταση κρίσεως -συλλογισμός	«Και ο καλύτερος τρόπος για να επινοήσουμε το μέλλον τώρα, ... να βελτιώνει το μέλλον της: η λύση της παιδείας.»

A.1.3. «Στην ψηφιακή εποχή που τώρα ανατέλλει κινούμαστε σε έναν δρόμο διπλής κατεύθυνσης: Από τη μια καλούμαστε να αδράξουμε τις μεγαλειώδεις ευκαιρίες που η τεχνολογία προσφέρει και από την άλλη καλούμαστε να καταστήσουμε αδρανείς τους ολικούς της κινδύνους».

Να παρουσιάσετε την πιο πάνω θέση του συγγραφέα και να αναφέρετε **δύο (2)** μεγαλειώδεις ευκαιρίες που η τεχνολογία προσφέρει στην ανθρωπότητα.

(Έκταση: 60-80 λέξεις)

(μονάδες 4)

Ενδεικτική Απάντηση:

Ανάπτυξη θέσης συγγραφέα: (2 μονάδες)

Ο συγγραφέας υποστηρίζει ότι στην ψηφιακή εποχή η τεχνολογία προσφέρει τεράστιες ευκαιρίες ανάπτυξης σε διάφορους τομείς της ζωής, τις οποίες ο άνθρωπος καλείται να αξιοποιήσει προς όφελός του. Ωστόσο, την ίδια στιγμή ο άνθρωπος καλείται να εξουδετερώσει και τους τεράστιους κινδύνους που προκύπτουν από την αλόγιστη χρήση της τεχνολογίας.

Δύο μεγαλειώδεις ευκαιρίες: (2 σημεία X 1 μον.)

- Εντυπωσιακή πρόοδος της γενετικής με την ανάπτυξη της βιοτεχνολογίας, DNA, θεραπευτική κλωνοποίηση, ...
- Τεχνητή νοημοσύνη
- Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, ανακύκλωση κ.λπ.
- Εκσυγχρονισμός/ανάπτυξη τομέων όπως το εμπόριο, οι επικοινωνίες, η γεωργία, η κτηνοτροφία
- Αύξηση παραγωγής περισσότερων αγαθών, σε λιγότερο χρόνο, με βελτιωμένη ποιότητα
- Ηλεκτρονική αγορά/διακίνηση υπηρεσιών και εμπορευμάτων
- Ανάπτυξη νέων επιστημονικών πεδίων – διεύρυνση της γνώσης
- Αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση
- Αξιοποίηση του διαδικτύου, πρόσβαση σε ηλεκτρονικές τράπεζες δεδομένων
- Απάμβλυνση των ανισοτήτων στην εκπαίδευση
- Αναβάθμιση συγκοινωνιών - μεταφορών/εκμηδένιση των αποστάσεων
- Διευκόλυνση ανθρώπινης επικοινωνίας και επαφής ατόμων και λαών, αποτελεσματικότερη διαπολιτισμική και διακρατική επικοινωνία
- Ανάπτυξη της ιατρικής, πρόληψη, διάγνωση και θεραπεία ασθενειών (νέα φάρμακα, νέες μέθοδοι θεραπειών)
- Πολιτισμικές ανταλλαγές (πνεύμα παγκόσμιας συνεργασίας)
- Νέοι τρόποι ψυχαγωγίας
- Καταπολέμηση της βίας και της τρομοκρατίας
- Δημιουργία νέων θέσεων εργασίας/βελτίωση συνθηκών εργασίας
- ...

Σημείωση: Θεωρείται αποδεκτή οποιαδήποτε ορθά τεκμηριωμένη απάντηση.

A.I.4. Να εντοπίσετε **ένα (1)** παράδειγμα μεταφορικής/συνυποδηλωτικής χρήσης της γλώσσας στην έβδομη (7^η) παράγραφο και να εξηγήσετε με **δύο (2)** στοιχεία τη λειτουργία της, με βάση το περιεχόμενο της παραγράφου.

(μονάδες 3)

Ενδεικτική Απάντηση

Παράδειγμα: (1 μονάδα)

- «Η φιλοσοφία και η εκπαίδευση οφείλουν να καταδυθούν και να διευθύνουν την εν λόγω συζήτηση επιστρατεύοντας τις καλύτερες δυνάμεις τους,»
- «ώστε να εμβαθύνουν όχι μόνο στο τεχνολογικό φαινόμενο αλλά και στο τι κόσμο θέλουμε να φτιάξουμε με τις αχανείς δυνατότητές του.»
- «Τούτες είναι που θα διαπλάσουν πιο δυναμικά από καθετί άλλο το ανθρώπινο μέλλον.»

Σημείωση: νοείται ότι, σε περίπτωση που ο/η υποψήφιος/-α γράψει ένα μέρος της πρότασης που εμπεριέχει μεταφορά, τότε δίνονται οι αντίστοιχες μονάδες.

Λειτουργία:

- να διεγείρει τον προβληματισμό του δέκτη και να τον αφυπνίσει / να τον κάνει συμμετοχο στους προβληματισμούς του συγγραφέα
- να κεντρίσει το ενδιαφέρον του δέκτη
- να ευαισθητοποιήσει/να διεγείρει συναισθήματα/να συγκινήσει/επίκληση στο συναίσθημα του δέκτη
- να προσδώσει πρωτοτυπία, ζωντάνια, παραστατικότητα, αμεσότητα στο κείμενο
- να προσδώσει λογοτεχνική χροιά στο ύφος του κειμένου

(2 σημεία X 0,5 = 1 μονάδα)

Συσχετισμός με περιεχόμενο: (1 μονάδα)

Ο ρόλος που έχει να επιτελέσει η φιλοσοφία και η εκπαίδευση στη διαχείριση του τεχνολογικού φαινομένου και στη διαμόρφωση του νέου κόσμου με βάση τις τεράστιες δυνατότητες που το φαινόμενο αυτό προσφέρει.

A.I.5. Να εντοπίσετε **δύο (2)** στοιχεία με τα οποία επιτυγχάνεται η συνοχή στην πρώτη (1^η) παράγραφο, επεξηγώντας τη λειτουργία του καθενός ξεχωριστά.

(μονάδες 3)

Ενδεικτική Απάντηση:

- **«Τούτες»:** αντωνυμία που χρησιμοποιείται για να αντικαταστήσει τη φράση «τεχνολογικές απειλές»/που παραπέμπει στις «τεχνολογικές απειλές».

- «δεν είναι **ακόμη**»: επίρρημα που δηλώνει χρονική σχέση, δηλαδή οι τεχνολογικές απειλές δεν είναι ακόμη αντιληπτές από τους πολίτες
- «**αλλά**»: αντιθετικός σύνδεσμος που δηλώνει την αντίθεση-εναντίωση. Παρόλο που υπάρχουν οι τεχνολογικές απειλές, όμως δεν είναι αντιληπτές και δεν είναι η πρώτη φορά που συμβαίνει αυτό.

(Εντοπισμός : 2 σημεία X 1 μον. = 2 μονάδες)
(Λειτουργία: 2 σημεία X 0,5 μον. = 1 μονάδα)

A.I.6. Να αντικαταστήσετε κάθε μία από τις πιο κάτω υπογραμμισμένες λέξεις με **μία (1) συνώνυμή** της, χωρίς να αλλάξετε τον γραμματικό της τύπο και τη σημασία της μέσα στη φράση:

- α.** [...] για να αναχαιτιστούν οι τεχνολογικές απειλές που προβάλλουν.
β. Όσο θα γίνονται ορατές στο μέλλον [...]

(μονάδες 2)

- α. να αναχαιτιστούν:** να αντιμετωπιστούν, να αποτραπούν, να ανακοπούν, να παρακωλυθούν, να συγκρατηθούν, να αποκρουστούν, να (παρ)εμποδιστούν
- β. ορατές:** φανερές, διακριτές, αντιληπτές, εμφανείς, θεατές, ευδιάκριτες, αισθητές, ολοφάνερες, ξεκάθαρες, έκδηλες, κατάδηλες, προφανείς, πρόδηλες, πασιφανείς

(1 μονάδα για κάθε συνώνυμο)

Σημείωση :

1. Για ορθογραφικό λάθος: αφαίρεση **0,5** μονάδας
2. Για λανθασμένο γραμματικό τύπο: αφαίρεση **0,5** μονάδας
3. Αν υπάρχουν και τα δύο πιο πάνω είδη λαθών στην ίδια λέξη: αφαίρεση **0,5** μονάδας

A.I.7. Να αντικαταστήσετε κάθε μία από τις πιο κάτω υπογραμμισμένες λέξεις με **ένα (1) αντώνυμό** της, ώστε να δίνεται η αντίθετη σημασία από αυτή που έχει στη συγκεκριμένη πρόταση:

- α.** [...] θα γίνει μέρος μιας σύγχρονης και προοδευτικής εκπαίδευσης [...]
β. Τι θα συμβεί στην οικονομική ισχύ των Sapiens [...];

(μονάδες 2)

- α) προοδευτικής** ≠ οπισθοδρομικής, συντηρητικής, παλαιάς, αναχρονιστικής, απαρχαιωμένης, πεπταλαιωμένης, παρωχημένης, ξεπερασμένης, αντιπροοδευτικής
- β) ισχύ** ≠ αδυναμία, ανεπάρκεια, αποδυνάμωση, εξασθένηση, εξασθένιση

(1 μονάδα για κάθε αντώνυμο)

Σημείωση :

1. Για ορθογραφικό λάθος: αφαίρεση **0,5** μονάδας

A.I.8. Αφού μεταφέρετε στο τετράδιο απαντήσεών σας τον παρακάτω πίνακα, να τον συμπληρώσετε γράφοντας **ένα (1) παράγωγο ουσιαστικό** και **ένα (1) παράγωγο επίθετο** για κάθε ένα από τα πιο κάτω ρήματα:

ΡΗΜΑ	ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟ	ΕΠΙΘΕΤΟ
καλούμαστε		
να καταδυθούν		

(μονάδες 4)

Για κάθε σωστό ουσιαστικό: 1 μονάδα (2Χ1 μονάδα = 2 μονάδες)

Για κάθε σωστό επίθετο: 1 μονάδα (2Χ1 μονάδα = 2 μονάδες)

ΡΗΜΑ	ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟ	ΕΠΙΘΕΤΟ
καλούμαστε	κλήση, κάλεσμα, κλητήρας, κλήτευση, καλεστής	κλητός, κλητικός, κλητήριος, κλητεύσιμος, κλητέος
να καταδυθούν	κατάδυση, καταδύτης	καταδυτικός, καταδύσιμος

Σημείωση : Για ορθογραφικό λάθος: αφαίρεση 0,5 μονάδας

A.II. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΥ ΛΟΓΟΥ (ΜΟΝΑΔΕΣ 40)

«Στον καιρό της κλιματικής αλλαγής, της τεχνητής νοημοσύνης, της βιοτεχνολογίας και της κοσμογονίας που αυτές φέρουν, ο ηθικός προβληματισμός γύρω από την τεχνολογία δεν ήταν ποτέ πιο σημαντικό να καλλιεργηθεί από ό,τι σήμερα. Η παιδεία του 21^{ου} αιώνα καλείται να αναπτύξει μια Φιλοσοφία της Τεχνολογίας, που θα γίνει μέρος μιας σύγχρονης και προοδευτικής εκπαίδευσης [...]».

Σε δοκίμιό σας που θα δημοσιευθεί στο περιοδικό του σχολείου σας, να παρουσιάσετε **τρία (3)** παραδείγματα αλόγιστης χρήσης της τεχνολογίας που καταδεικνύουν τη διατάραξη του οικοσυστήματος και να εισηγηθείτε **τρεις (3)** τρόπους με τους οποίους η παιδεία του 21^{ου} αιώνα μπορεί να συμβάλει στην ορθολογική αξιοποίηση της τεχνολογίας, ώστε να επανέλθει η οικολογική ισορροπία.

(Έκταση: 450-500 λέξεις)

Σημείωση:

Δεν επιτρέπεται να αναφέρετε το ονοματεπώνυμό σας ή οποιοδήποτε άλλο στοιχείο το οποίο μπορεί να αποκαλύψει την ταυτότητά σας.

A. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

(12 μονάδες)

- Πρόλογος: 1,5 μονάδα
- Κύριο Μέρος: 9 μονάδες
- Επίλογος: 1,5 μονάδα

Πρόλογος

(1,5 μονάδα)

Καθορισμός του θέματος του δοκιμίου:

- Όταν η τεχνολογία χρησιμοποιείται αλόγιστα από τον άνθρωπο στη σύγχρονη εποχή, τότε διαταράσσεται το οικοσύστημα με ολέθριες συνέπειες.
- Πολλά παραδείγματα επαληθεύουν την καταχρηστική εφαρμογή της τεχνολογίας, ιδιαίτερα σε σχέση με το περιβάλλον.
- Επιτακτική ανάγκη η συμβολή της παιδείας του 21^{ου} αιώνα για συνετή διαχείριση των τεχνολογικών επιτευγμάτων.
- Ή άλλος συναφής πρόλογος

Κύριο μέρος

(9 μονάδες)

Αναμένεται από τους/τις υποψηφίους/-ες να τοποθετηθούν κριτικά, αναπτύσσοντας επαρκώς και με την κατάλληλη επιχειρηματολογία τα ζητούμενα του θέματος.

Πρώτο Ζητούμενο: τρία (3) παραδείγματα αλόγιστης χρήσης της τεχνολογίας που καταδεικνύουν τη διατάραξη του οικοσυστήματος

- Εντατικοποίηση της βιομηχανικής παραγωγής: οδηγεί στην υπερβολική και άμετρη κατασπατάληση των φυσικών πόρων, ενεργειακών πηγών και εξάντληση των πρώτων υλών
- Υπέρμετρη παραγωγή υλικών αγαθών για ικανοποίηση των επίπλαστων αναγκών, ως αποτέλεσμα της καταναλωτικής μανίας: προκαλεί αύξηση όγκου απορριμμάτων/στερεών αποβλήτων
- Τεχνολογική υπερανάπτυξη/Αλόγιστη χρήση μηχανών: διοχέτευση τοξικών αποβλήτων, χημικών λυμάτων, δηλητηριωδών ουσιών, που ρυπαίνουν το περιβάλλον (ατμόσφαιρα, ύδατα, έδαφος)
- Πολεμική βιομηχανία/όπλα μαζικής καταστροφής: απειλή για την ανθρωπότητα και το περιβάλλον
- Πυρηνικές δοκιμές: έκλυση ραδιενέργειας από πυρηνικά ατυχήματα/Απειλή πυρηνικής καταστροφής
- Νέες τεχνολογίες που ειδικεύονται στη δημιουργία νέων καλλιεργειών, μεταλλαγμένων προϊόντων, φυτοφαρμάκων, λιπασμάτων: ρύπανση εδάφους και υδάτινων πόρων
- Μέσα μαζικής μεταφοράς, αυτοκίνητα και άλλα τροχοφόρα: εκπομπή ρυπογόνων αερίων στην ατμόσφαιρα

- Ανάπτυξη εμπορίου: αυξημένη κίνηση πετρελαιοφόρων στις θάλασσες – πετρελαιοκηλίδες, εξαφάνιση θαλάσσιας ζωής και έμβιων οργανισμών.
- Κλωνοποίηση έμβιων οργανισμών
- ...

(3 σημεία X 1,5 μον. = 4,5 μονάδες)

Δεύτερο Ζητούμενο: τρεις (3) τρόποι με τους οποίους η παιδεία του 21^{ου} αιώνα μπορεί να συμβάλει στην ορθολογική αξιοποίηση της τεχνολογίας, ώστε να επανέλθει η οικολογική ισορροπία.

- Καλλιέργεια ανθρωπιστικής παιδείας: διαμόρφωση ενάρετων ανθρώπων με ηθικοπνευματικές αξίες, εξανθρωπισμό της τεχνολογίας (σεβασμός προς τη φύση, μέτρον άριστον, κ.ά.)
- Ενίσχυση ορθολογικού πνεύματος, κριτικής σκέψης, πνευματικής υποδομής: συνετή αξιοποίηση τεχνολογικών επιτευγμάτων και δυνάμεων για προστασία και διαφύλαξη του περιβάλλοντος
- Διαμόρφωση οικολογικής συνείδησης: επαναπροσδιορισμός σχέσης ανθρώπου – φύσης, ιεράρχηση αξιών και προτεραιοτήτων
- Διάπλαση ήθους επιστήμονα: ο ρόλος και η αποστολή επιστήμονα: η επιστήμη στην υπηρεσία του ανθρώπου
- Καλλιέργεια της ενεργού πολιτότητας για θέματα ορθολογικής χρήσης της τεχνολογίας
- Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση για τη διατάραξη της οικολογικής ισορροπίας εξαιτίας της λανθασμένης χρήσης της τεχνολογίας
- Ενημέρωση για καλές πρακτικές εξοικονόμησης ενέργειας και άλλων πρακτικών τρόπων αξιοποίησης της τεχνολογίας προς όφελος του ανθρώπου, π.χ. ανακύκλωση, χρήση μέσων μαζικής μεταφοράς, ποδηλάτου, χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (φωτοβολταϊκά)
- Περιβαλλοντική αγωγή και εκπαίδευση σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης/ καλλιέργεια του σεβασμού προς τη φύση
- Χρηματοδότηση επιστημονικής και τεχνολογικής έρευνας για προστασία του έργου των επιστημόνων και για νέες εφευρέσεις φιλικές προς το περιβάλλον (αντιρρυπαντική τεχνολογία, υβριδικά και ηλεκτρικά αυτοκίνητα, βιολογικές καλλιέργειες, πράσινη οικονομία, βιολογικός καθαρισμός λυμάτων, κ.ά.)
-

(3 σημεία X 1,5 μον. = 4,5 μονάδες)

Επίλογος

(1,5 μονάδα)

- Ανακεφαλαίωση περιεχομένου/Συμπέρασμα

B. ΔΟΜΗ

(12 μονάδες)

- Εξωτερικά στοιχεία (πρόλογος, κύριο μέρος, επίλογος) (2 μονάδες)
- Δομή αποδεικτικού λόγου (θέση, υποστήριξη, συμπέρασμα) (4 μονάδες)

- Δομή παραγράφων (2 μονάδες)
- Αλληλουχία ιδεών και σύνδεσή τους (4 μονάδες)

Γ. ΕΚΦΡΑΣΗ

(12 μονάδες)

- Σαφήνεια – σύνταξη (4 μονάδες)
- Ακριβολογία – επιλογή κατάλληλου λεξιλογίου (4 μονάδες)
- Ύφος ανάλογο του κειμενικού είδους (δοκίμιο) (4 μονάδες)

Δ. ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ

(4 μονάδες)

Ορθή χρήση γραμματικών κανόνων. Για κάθε 5 ορθογραφικά / γραμματικά λάθη αφαιρείται 1 μονάδα.

Απουσία τονισμού: αφαιρείται 1 μονάδα

Σημείωση:

1. Υπέρβαση ορίου λέξεων: αφαίρεση 1 μονάδας για κάθε 100 λέξεις, πέραν των 650 (για έκταση μέχρι 650 λέξεις δεν αφαιρείται μονάδα).
2. Έκθεση που θα διαπιστωθεί ότι είναι εκτός θέματος βαθμολογείται με μηδέν (0) σε όλα τα σημεία.

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 30)

Να μελετήσετε τα παρακάτω κείμενα και να απαντήσετε σε όλες τις ερωτήσεις που ακολουθούν.

B1.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Κυριάκος Χαραλαμπίδης, «Στα στέφανα της κόρης του»

Είχε τριακόσια στρέμματα γης υπό κατοχήν και τον πατέρα της στα βάθη της Ανατολής.

Θα παντρευόταν ευτυχώς ένα καλό παιδί.

Κατά την τελετή του μυστηρίου δεν πρόσεξε κανένας τον πατέρα της. Μπήκε απ' το νάρθηκα κρυφά και στάθηκε πίσω από μια κολόνα και καμάρωνε. Ύστερα σκούπισε με το μανίκι του το ξεσκισμένο και φτωχό του δάκρυ. Τον πήρανε για ηλίθιο του χωριού και τον αφήκανε στην ησυχία του.

Τελειώνει ο γάμος, και να χαίρεστε τα στέφανα.
Παίρνουν κουφέτα και λουκούμια, μπαίνουν
καθένας στ' αυτοκίνητό του, χάνονται.

Ο στοργικός πατέρας πάει κι αυτός
στην Πράσινη Γραμμή, περνά σκυφτός
παίρνει ξανά τη θέση του στο χώμα.

Ερώτηση Β1

α) Στο ποίημα του Κ. Χαραλαμπίδη «Στα στέφανα της κόρης του» κυριαρχεί το εξωλογικό στοιχείο. Να το επισημάνετε και να εξηγήσετε με **δύο (2)** στοιχεία τι επιτυγχάνεται με τη χρήση του.

(μονάδες 6)

Ενδεικτική απάντηση:

Επισημάνση του εξωλογικού στοιχείου:

- Η νεκρανάσταση του πατέρα και η παρουσία του στον γάμο:
«Μπήκε απ' το νάρθηκα ... φτωχό του δάκρυ».
«Ο στοργικός πατέρας ... στο χώμα».
- Η θέαση του νεκραναστημένου πατέρα από την κόρη του:
«Κατά την τελετή ... στην ησυχία του».
- Η κατάβαση του νεκραναστημένου πατέρα στον τάφο:
«Ο στοργικός πατέρας ... στο χώμα».

Αναφορά σε ένα (1) σημείο: 1 σημείο X 2 μον.= 2 μονάδες
Σημείωση: Απλή παράθεση στίχων: δίνεται μία (1) μονάδα

Τι επιτυγχάνεται με τη χρήση του εξωλογικού στοιχείου

- Τονίζεται καταγγελτικά και με δραματικό τρόπο μία από τις παραμέτρους της κυπριακής τραγωδίας: το δράμα των αγνοουμένων και των συγγενών τους.
- Αποδίδεται η τραγικότητα της κόρης, δηλαδή τα συγκρουόμενα συναισθήματα στην ψυχή της: χαρά για τον γάμο της και οδύνη για την απώλεια του πατέρα της.
- Κορυφώνεται η συγκίνηση του αναγνώστη για τις τραγικές μορφές των αγνοουμένων.
- Τραγική αντίθεση (παρουσία ≠ απουσία, ζωή ≠ θάνατος, γνώση ≠ άγνοια)
- Προκαλείται το ενδιαφέρον του αναγνώστη/αιφνιδιάζεται/εκπλήσσεται.

- Δημιουργείται μεταφυσική/μυστηριακή ατμόσφαιρα, που υπηρετεί το περιεχόμενο του ποιήματος.
- Συνδέεται ο κόσμος των ζωντανών με τον κόσμο των νεκρών και δημιουργείται η αίσθηση ότι οι δύο κόσμοι επηρεάζουν την καθημερινή ζωή.
- Εκπληρώνεται το χρέος του πατέρα να παρευρεθεί στον γάμο της κόρης του.
- «Υπέρτατη» μνήμη της κόρης, νεκρανάσταση πατέρα, παρουσία του στον γάμο
(2 σημεία X 2 μον. = 4 μονάδες)

β) Να εντοπίσετε **δύο (2)** σημεία του ποιήματος στα οποία υπάρχει ειρωνεία και να προσδιορίσετε τι υποδηλώνεται με αυτήν, σε κάθε περίπτωση.
(μονάδες 6)

Ενδεικτική απάντηση:

- «Θα παντρευόταν ευτυχώς ένα καλό παιδί.»
 - Η λέξη *ευτυχώς* φορτίζεται ειρωνικά, με στόχο να αποδοθεί η αντίθεση ανάμεσα στο χαρμόσυνο γεγονός του γάμου και στη βίωση του δράματος της κατοχής και της τραγικής απώλειας του αγνοούμενου πατέρα και της περιουσίας.
- «Τον πήρανε για ηλίθιο του χωριού και τον αφήκανε στην ησυχία του.»
 - Μέσω της ειρωνείας αποδίδεται η αντίθεση ανάμεσα στο φαίνεσθαι και στο είναι. Ο νεκραναστημένος πατέρας βιώνει έντονη συγκίνηση, που δεν είναι αισθητή από κανέναν παρευρισκόμενο, εκτός από την κόρη του.
 - Περιθωριοποίηση του πατέρα: τονίζεται ειρωνικά η διάσταση ανάμεσα στη ζωή, που συνεχίζεται, και στα τραγικά γεγονότα της ιστορίας.
- «Τελειώνει ο γάμος, και να χαίρεστε τα στέφανα.»
 - Ειρωνική αποστασιοποίηση του ποιητικού υποκειμένου, με στόχο να ψέξει την τυπική παρουσία των παρισταμένων στον γάμο.
- «Παίρνουν κουφέτα και λουκούμια, μπαίνουν καθένας στ' αυτοκίνητό του, χάνονται.»
 - Το ποιητικό υποκείμενο επικρίνει διακριτικά την αποστασιοποίηση των καλεσμένων στον γάμο από το δράμα της νεόνυμφης – και γενικότερα από το δράμα των αγνοουμένων.

Εντοπισμός: 2 X 1,5 μον. = 3 μονάδες
Προσδιορισμός: 2 X 1,5 μον. = 3 μονάδες

B2.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Τάκης Σινόπουλος, «Φίλιππος»

Εδώ στοχάζομαι, δε θα ξανάρθει ο Φίλιππος
σε τούτη την ακίνητη κοιλάδα.
Πολλά του τάξαμε από λάφουρα κι από σειρήνες.
Μα κείνος ήτανε στραμμένος σ' άλλα οράματα.
Μια απέραντη πατρίδα ονειρευότανε. Πού είναι το πρόσωπό σας
το αληθινό σας πρόσωπο; μου φώναξε.
Έφυγε κλαίγοντας ανέβηκε τα λαμπερά βουνά.
Ύστερα τα καράβια εφράξανε τη θάλασσα.
Μαύρισε η γη την πήρε ένας κακός χειμώνας.
Μαύρισε το μυαλό ένα μακρύ ποτάμι το αίμα.
Δε θα ξανάρθει ο Φίλιππος. Φυσάει απόψε δυνατά.
Μεσάνυχτα στη Λάρισα το έρημο καφενείο.
Η φάτσα του συναχωμένου γκαρσονιού κι η νύχτα σαρωμένη
φωτιές παντού και πυροβολισμοί
μια πολιτεία φανταστική κι ασάλευτη
δέντρα πεσμένα στις οικοδομές.
Ποιο είναι το δίκιο του πολεμιστή
ο αγώνας που σε πάει σ' άλλον αγώνα;
Δε θα ξανάρθει ο Φίλιππος. Αμετανόητος πάντα πείσμωνε.
Οι σκοτεινές μέρες του 'φταιγαν τα ερειπωμένα πρόσωπα.
Το αίμα του ακούγοντας ανέβηκε τα λαμπερά βουνά.
Κι απόμεινα
μονάχος περπατώντας και σφυρίζοντας
μέσα στην κούφια Λάρισα. Και τότε
ως τη Μακεδονία βαθιά σαλεύοντας ημίκλειστη
μες στο πλατύ φεγγάρι του χειμώνα
μιλώντας μόνο περί σώματος η χηρευάμενη
κυρία Πανδώρα. Πέθανε
χτικιάρης ο άντρας της τις μέρες του σαράντα τέσσερα.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Μίλτος Σαχτούρης, «Η μάχη»

Άπλωνες όλο άπλωνες τα χέρια σου
στα μπαλκόνια βοηθούσες τους αρρώστους
να κατεβαίνουν
με τα μεγάλα μάτια τα λιγνά τους πόδια
τα λουλούδια τους
ενώ τριγύρω από τα σκοτεινά παράθυρα
όλοι πυροβολούσαν

Άπλωνες όλο άπλωνες το βήμα σου
όπου ψηλά βουνά κι όπου μεγάλοι δρόμοι
μεγάλοι δρόμοι με φωτιές και με περίστροφα

μ' ένα φτωχό που μοίραζε βίους αγίων
με μια τσιγγάνα που 'θελε παράφορα ένα αυγό
να κάνει μέσα του την πλάση να στενάξει

Άπλωνες όλο άπλωνες το βήμα σου
και μέσα στη βροχή στεκόταν Προσοχή
ο κρεμασμένος
με τα χρυσά σειρήτια το βιολί και το μαντίλι του
με δέκα σύννεφα από λάσπη μέσα στην καρδιά του
κι από τη λάσπη παίρναν τα μικρά παιδιά
και χτίζαν δέκα πολιτείες ονείρου

Άπλωνες όλο άπλωνες τα χέρια σου
κι οι άρρωστοι τώρα είχαν χαθεί κάτω στους
δρόμους
με τα μεγάλα μάτια τα λιγνά τους πόδια
τα τραγούδια τους
ενώ τριγύρω από τα σκοτεινά παράθυρα
όλοι πυροβολούσαν

Μίλτος Σαχτούρης, *Παραλογαίς (1948), Ποιήματα (1945-1971)*, Αθήνα, Κέδρος, 1988,
σ. 65.

Ερώτηση Β2

α) Να παρουσιάσετε **δύο (2)** στοιχεία από το κάθε ποίημα που προβάλλουν την αγωνιστικότητα του Φίλιππου, στο ομώνυμο ποίημα, και του ανώνυμου ήρωα, στο ποίημα «Η μάχη». Στη συνέχεια να αναφέρετε **ένα (1)** κοινό σχήμα λόγου με το οποίο αποδίδεται η αγωνιστική δράση των πιο πάνω προσώπων, παραθέτοντας τους σχετικούς στίχους.

(μονάδες 6)

Ενδεικτική απάντηση:

Δύο (2) στοιχεία από το κάθε ποίημα που προβάλλουν την αγωνιστικότητα του Φίλιππου, στο ομώνυμο ποίημα, και του ανώνυμου ήρωα, στο ποίημα «Η μάχη»:

Τάκης Σινόπουλος, «Φίλιππος»	Μίλτος Σαχτούρης, «Η μάχη»
Ο Φίλιππος:	Ο ανώνυμος ήρωας:
- δεν συμβιβάζεται, σε αντίθεση με τους συντρόφους του δεν επαναπαύεται	- βοηθά τους αρρώστους, ενώ όλοι γύρω πυροβολούν, άρα με κίνδυνο της ζωής του

- δεν δωροδοκείται, δεν ενδίδει στα υλικά αγαθά και τις απολαύσεις της ζωής	- μέσα στο εφιαλτικό τοπίο του πολέμου, τολμά να απλώνει τα χέρια και το βήμα του
- εμμένει στις αρχές και στα ιδανικά του/είναι αφοσιωμένος, προσηλωμένος στην εκπλήρωση του οράματός του για μια απέραντη, ελεύθερη πατρίδα/αμετακίνητος από τις θέσεις του	- αγωνίζεται για τις ιδέες του (μεγάλοι δρόμοι, ψηλά βουνά)
- ανεβαίνει στα λαμπερά βουνά/επιλέγει τη δράση/τον αγώνα από την απραξία	
- αυτοθυσία για την πραγμάτωση του υψηλού οράματός του	

2 στοιχεία αγωνιστικότητας από κάθε ποίημα =
4 σημεία X 1 μον. = 4 μονάδες

Ένα (1) κοινό σχήμα λόγου με το οποίο αποδίδεται η αγωνιστική δράση των πιο πάνω προσώπων:

Κοινό σχήμα λόγου	Τάκης Σινόπουλος, «Φίλιππος»	Μίλτος Σαχτούρης, «Η μάχη»
Επανάληψη	- « <u>Δε θα ξανάρθει ο Φίλιππος.</u> » « <u>Δε θα ξανάρθει ο Φίλιππος.</u> »	- « <u>Άπλωνες όλο άπλωνες το βήμα σου</u> » « <u>Άπλωνες όλο άπλωνες το βήμα σου</u> » « <u>Άπλωνες όλο άπλωνες τα χέρια σου</u> »
	- «Έφυγε κλαίγοντας ανέβηκε <u>τα λαμπερά βουνά.</u> » - «Το αίμα του ακούγοντας ανέβηκε <u>τα λαμπερά βουνά.</u> »	
Μεταφορά	- «Μα κείνος ήτανε <u>στραμμένος σ' άλλα οράματα.</u> » - « <u>Οι σκοτεινές μέρες του 'φταιγαν τα ερειπωμένα πρόσωπα.</u> » - « <u>Το αίμα του ακούγοντας ανέβηκε τα λαμπερά βουνά.</u> »	- « <u>άπλωνες το βήμα σου</u> άπλωνες τα χέρια σου όπου <u>ψηλά βουνά</u> κι όπου <u>μεγάλοι δρόμοι</u> »
Αντίθεση	λάφυρα/σειρήνες # άλλα οράματα	«Άπλωνες όλο άπλωνες τα χέρια σου/στα μπαλκόνια βοηθούσες τους αρρώστους

		να κατεβαίνουν» # «ενώ τριγύρω από τα σκοτεινά παράθυρα όλοι πυροβολούσαν»
	«Αμετανόητος πάντα πείσμων» # «Οι σκοτεινές μέρες του 'φταιγαν τα ερειπωμένα πρόσωπα.»	«Άπλωνες όλο άπλωνες το βήμα σου» # «και μέσα στη βροχή στεκόταν Προσοχή ο κρεμασμένος»

Αναφορά σε ένα (1) κοινό σχήμα λόγου = 1 μονάδα

Αναφορά σε στίχους από το ποίημα του Τ. Σινόπουλου «Φίλιππος» = 0,5 μονάδα

Αναφορά σε στίχους από το ποίημα του Μ. Σαχτούρη «Η μάχη» = 0,5 μονάδα

β) Στα πιο πάνω ποιήματα περιγράφεται η εφιαλτική εποχή των δύο ποιητών. Να δικαιολογήσετε αυτή τη διαπίστωση με **δύο (2)** εικόνες από το κάθε ποίημα.
(μονάδες 4)

Ενδεικτική απάντηση:

Εικόνες της εφιαλτικής εποχής των δύο ποιητών:

Τάκης Σινόπουλος, «Φίλιππος»	Μίλτος Σαχτούρης, «Η μάχη»
<ul style="list-style-type: none"> • ακίνητη κοιλάδα • τα καράβια εφράζανε τη θάλασσα • Μαύρισε η γη την πήρε ένας κακός χειμώνας • Μαύρισε το μυαλό ένα μακρύ ποτάμι το αίμα. • έρημο καφενείο • φωτιές παντού και πυροβολισμοί • μια πολιτεία φανταστική κι ασάλευτη • δέντρα πεσμένα στις οικοδομές • σκοτεινές μέρες • κούφια Λάρισα 	<ul style="list-style-type: none"> • άρρωστοι κατεβαίνουν με τα μεγάλα μάτια τα λιγνά τους πόδια • τριγύρω από τα σκοτεινά παράθυρα όλοι πυροβολούσαν • δρόμοι με φωτιές και με περίστροφα • και μέσα στη βροχή στεκόταν Προσοχή ο κρεμασμένος με τα χρυσά σειρήτια το βιολί και το μαντίλι του • σύννεφα από λάσπη ενώ τριγύρω από τα σκοτεινά παράθυρα όλοι πυροβολούσαν • άρρωστοι χάνονται στους δρόμους με τα μεγάλα μάτια τα λιγνά τους πόδια

2 εικόνες από κάθε ποίημα = 4 εικόνες X 1 μον. = 4 μονάδες

B3.

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ

I. Μ. Παναγιωτόπουλος, *Αστροφεγγιά*

Και τ' αποφάσισαν μονοστιγμής, να ιδωθούν το ίδιο απομεσήμερο στο μακρόστενο καφενεδάκι, πίσω από το πανεπιστήμιο, το «Μαύρο Γάτο», που τον διαφέντευε ένας

ποιητής, που τον είχε κιόλας ο αδερφός του ποιητή κ' ήταν πολύ όμορφο να γουστάρεις μ' ένα σωρό παράξενα πρόσωπα μέσα κει. Στα γυμνά μαρμαρένια τραπέζια του τ' ανήσυχά νιάτα σχεδιάζανε την πορεία τους. Όλα τα πράματα έπαιρναν άλλο νόημα μέσα στη θολούρα του καπνού και της νύχτας. Ο Άγγελος ένωσε κάποιο ξαλάφρωμα, χωρίς να ξέρει και τούτος γιατί, καθώς είδε πώς δε χρειαζόταν πολύ για να γίνει φίλος με τόσους ανθρώπους, με τόσα αγόρια, με τόσα κορίτσια, σαν κακοπαθημένα τα περισσότερα και σαν απόκληρα της ζωής, όμοια του στον παιδεμό και τον πόθο, που μήτε σπούδαζαν για τον τύπο μήτε ονειρευόνταν λεφτά και γυναίκες, μα κάποια φλόγα, όσο και να πεις, αγνότερη τα περίλαμπε.

[...] Ο Άγγελος δεν είχε κανένα λόγο να ντρέπεται μέσα κει· μήτε το πλούτος του Στέργη, μήτε το καμάρι του ασυλλόγιστου εκείνου Πετρόπουλου. Είπε για τα διαβάσματά του και τον ακούσανε με πολλή προσοχή. Ξανάσανε που ένωσαν πως δεν ήταν για πέταμα. Συλλογίστηκε το γραφείο, το σπίτι, το πανεπιστήμιο. Τίποτε δεν τον ξαλάφρωνε όσο αυτή η συντροφιά των νέων παιδιών, που το καθένα τους είχε κ' ένα σημάδι ξεχωριστό, μια σφραγίδα του πεπρωμένου στο μέτωπο. Χωρίς άλλο, θάφερνε και τον Πασπάτη μαζί του κάποια φορά. [...].

Το σπίτι του Στέργη, όσο χειμώνιαζε, τόσο ξάνοιγε τα καλοσυνάτα του καλέσματα κ' εκεί μέσα τύχαινε καμιά φορά να βρεθούν κ' οι παλιοί φίλοι μοναχικοί, μα όχι πια για να χαρούνε λεύτερα το δεσμό τους – για να κάνουν μνημόσυνο της παλιάς φιλίας τους νεκροζώντανης. Ο Άγγελος άκουγε να μιλάνε μια γλώσσα παράξενη γύρω του· για ταξίδια, γι' αυτοκίνητα, για κοστούμια, για γραβάτες [...]. Κι ολοένα ένωθε πως ήταν μια παραφωνία η παρουσία του ανάμεσα σ' αυτά τα παιδιά, μια παραφωνία που τον πονούσε, σαν τ' άκουγε κιόλας να μιλούν με τη μεγαλύτερη αστοχασιά του κόσμου για θλιβερά περιστατικά, για τις κακουχίες και τις πίκρες των άλλων που μήτε τις ένωθαν, όσο κι αν είχαν την καλή διάθεση να το κάμουν. Πόσο αλλιώτικος ήταν ο αγέρας μέσα σ' εκείνο το καφενεδάκι του «Μαύρου Γάτου»!

Κεφ. VII (Αποσπάσματα)

Ερώτηση Β3

Να περιγράψετε την ψυχολογική κατάσταση του Άγγελου, όπως διαμορφώνεται ως αποτέλεσμα της συναναστροφής του με τους θαμώνες του «Μαύρου Γάτου». Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας με αναφορά σε **τέσσερα (4)** σημεία του κειμένου.

(μονάδες 8)

Ενδεικτική απάντηση:

- Αισθάνεται όμορφα, του αρέσει η συναναστροφή με τους θαμώνες του «Μαύρου Γάτου»:
 - «κ' ήταν πολύ όμορφο να γουστάρεις μ' ένα σωρό παράξενα πρόσωπα μέσα κει.»

- Συνειδητοποιεί ότι η συναναστροφή του με τη νεανική συντροφιά του «Μαύρου Γάτου» προσδίδει ένα καινούριο νόημα στη ζωή του:
 - «Τ' ανήσυχα νιάτα σχεδιάζανε την πορεία τους. Όλα τα πράγματα έπαιρναν άλλο νόημα μέσα στη θολούρα του καπνού και της νύχτας.»
- Νιώθει ξαλάφρωμα, διότι γίνεται αποδεκτός από τους θαμώνες του «Μαύρου Γάτου» με τους οποίους τον συνδέουν κοινά βιώματα και οράματα:
 - «Ο Άγγελος ένιωσε κάποιο ξαλάφρωμα ... αγνότερη τα περίλαμπε.»
 - «Τίποτε δεν τον ξαλάφρωνε ... κάποια φορά.»
- Δεν νιώθει ντροπή όταν βρίσκεται στο περιβάλλον του «Μαύρου Γάτου»:
 - «Ο Άγγελος δεν είχε κανένα λόγο να ντρέπεται μέσα κει· μήτε το πλούτος του Στέργη, μήτε το καμάρι του ασυλλόγιστου εκείνου Πετρόπουλου.»
- Δεν περιθωριοποιείται – αισθάνεται ευχαρίστηση/ικανοποίηση όταν οι νέοι στον «Μαύρο Γάτο» επιδεικνύουν ενδιαφέρον για τα πνευματικά του ενδιαφέροντα:
 - «Είπε για τα διαβάσματά του και τον ακούσανε με πολλή προσοχή. Ξανάσανε που ένιωσαν πως δεν ήταν για πέταμα.»
- Βιώνει θετικά συναισθήματα από την επαφή του με τους νέους στον «Μαύρο Γάτο», σε αντιδιαστολή με τα αρνητικά συναισθήματα που του προκαλεί η επαφή με τους παλιούς του φίλους:
 - «Κι ολοένα ένιωθε ... το καφενεδάκι του «Μαύρου Γάτου»!

Περιγραφή ψυχολογικής κατάστασης: 4 X 1 μον. = 4 μονάδες
Τεκμηρίωση: 4 X 1 μον. = 4 μονάδες

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΟΔΗΓΟΥ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ